

Protokoll

Leidandmed	EAA.2642.1.1
Kaader	74,75
Daatum	1868
Protokoll number	5.
Protokoll teema	12. Vallakohtu asjaajamine ja haldustoimingud
Märkused	

Et selle aastal (1868) põrna polletik hõbbostel kui ka lojuste hulkas suurt kahjo teeb ja se tõbbi wägga kurri külge hakkaja tõbbi on; siis on üks Keiserlik Nissi kihhelkonna kohhus seläbbi (selle) kihhelkonna walla wallitsusdele monda allamal seisawad õppetust ja käsko truuwist tähhel pannemisseks ja täitmissesks tahtnud ette panna:

- 1.) Ösel loomade, soo- ja rabba-karjasmade peal söötmist köwwaste keelda, ja üksnes põldode peal ehk lautas kuiwa toido peal piddama.
- 2.) Lojosid mitto korda pääwas holega puhta külma weega joota ja et terwed loomad weel woiks selle tõbbe eest hoitud saada; siis peaks apteki pealt wäawle woi soola appust saama murretsetud, ja sedda igga 22 toobi wee peale 2 sööma-lissika täit joogi hulka seggatud saama ja jooma nõud puhtad peetud.
- 3.) Igga hommiko, kus jöggi liggi, 10 minnutid aega wee-sees piddada ja ojutada; ehk kus sedda mitte ei olle, siis 4 kunni 5 ämpert wet igga lomale selga wissata ja ölle nuustikuga kergelt ülle pühkida.
- 4.) Südda päwa ajal mitte hobbosid tööga waewada, waid öhto ja hommiko poolt katsuda neid prukida.
- 5.) Selle eest murret piddada, et lomade lautad mitte umsed ei olle, egga sönnikud täis; waid et tuul läbbi saab neelata, ja kui se mitte wöimalik polle, siis parrem öues piddada.
- 6.) Et terwed hobbosed lindude eest saaks hoitud, mis tõbbiste seest pahha werd immewad, ja seläbbi teiste (lomade ja hobboste) külge tõbbe kandwad; siis on tarwis, et hobboste ja ka teiste lojuste ellamisse kohhad ja muud kohha paigad saaksid, pödra raswa woi pranto elliga, määritud.

Kui keegi ellajate arstiminne abbi peaks saatma, siis on wägga tarwis, keik eespool asjad täieste täita, mis tõbbe eest hoidmissesks on saand ülles pand. Ja peale selle on weel tarwis tähhele panna, et:

- 1.) haige loom kohhe terwest saaks lahhutud.

- 2) Hobbostele Jöhwist warred kohhe rinnust ja lojostele lottist läbbi ajada, mis enne terpentini elliga tarwis määrida, et ennam mäddale kissub.
- 3) Haigeid loome peab nisamma külma weega pessema, kui terwede pärrast sai ööltud; agga nikaua ölle nuustikuga nühida, kui haige koht hakkab sojaks lööma, ja tekkidega kaetud, honest läbbi tömmaja tule eest hoitud saama.
- 4) Kui kulma wee leotamisest ei peaks abbi ollema, siis on tarwis keik kehha, kas kampre piritussega, ehk soja ädig ülle nühhitud sa
- 5) Sisse peab haige hobbosele, kui ka weistele, üks pool puddelid pajo woi tamkore wet, kus ulka üks teelussika täis Soola-appud, ja teine teelussika täis kampre spiritust peab pandama. Kui kolme päwa rohho prukimissest, mis siis paariks päwaks jälle saab seisma jäätud, ei ei peaks abbi ollema, siis peab sel sammal wisil jälle eddasi prukima.
- 6) Nähtawale tullijad weikesed muhhud peawad saama Kanthariden Tinkturiga, mis apteki pealt saada on, sisse öerutud.
- 7) Haigede lomade toimetamine peab üksnes nisuggustest innimestest toimetud saama, kellel mitte hawatud (egga katkised) käed ei olle - kes siiski igga kord, enne weel omma käed, ölli ehk raswaga peawad sisse märima ja pärrast toimetametamist jälle holega sebi ja weega puhtaks pessema.
- 8) Kui siiski loome peks otsa saama, siis peab neid 7 kunni 8 jalga süggawalt matma ja lupja neile peale poistama. Ülle selle olgo teada, et kes többes langenud loma nahka wöttab, ehk mitte ei täida, mis seadus kässib, et se suure nuhtlusse alla langeb.
- 9) Kui siiski siin ehk seal, se többi innimeste külge peaks hakkama, mis ennamiste Sinniseks williks lööb; siis ärgo wötgo sellega aega, waid nõudko kohhe tohtre abbi, kohheagga, enne kui tohtre juure jouab: piddago ädikaga märjaks tehtud lappi paegal peal, mis tedda willuks peab.